

Méreg is, nem is

Ha egy eszköz sikere megítélhető elterjedtségéből, akkor a kártevő rovarok és gyomok leküzdésére alkalmazott anyagok igen sikeresek. Ha azonban egy eszközt széles körben használnak, növekszik a valószínűsége annak, hogy nem kívánatos hatásai is jelentkezhetnek. Ez történt a rovarirtó, növényvédő szerekkel, a peszticidekkel is. E szerek napjainkban már nélkülözhetetlenek, de túlzott vagy helytelen használatuk veszélyes a talajra, a vízre, az állatvilágra, sőt az emberre is. A peszticidek alkalmazásakor régebben csak azt vizsgálták, hogy pusztítja a kártevőket, de nem figyelték meg, miként hat a szer más élőlényekre és a környezetre.

A környezet szennyezését és károsítását elsősorban az úgynevezett klórozott szénhidrogén peszticidek (legismertebb közülük a DDT) okozták. E szerek hatása hosszantartó, mert nem bomlanak le, sőt felhalmozódnak. Bekeverülnek a halak és más vízi állatok szervezetébe, olyan folyóvízben is, amelyek vízgyűjtő területét nem is permetezték, tehát messze sodródtak alkalmazási helyüktől. Még a déli sarkvidéken élő pingvinek zsírájában is kimutatták. A peszticidek jelentős része azonban a talajban élő szervezetekbe jut. A talajba jutó vegyszerek a veszélytelen és hasznos állatokat is, sőt ezeken keresztül még a madarakat is elpusztíthatják. Ily módon megbomlik a biológiai egyensúly, sőt a talaj tulajdonságai is károsan megváltozhatnak.

A veszély miatt kormányzatunk — elsőként a világon — betiltotta ezeknek a szereknek a használatát. Példáncat több ország követte; például az a Svédország, amelyik a DDT feltalálóját Nobel-díjjal jutalmazta, most kitiltja az országból ezt a vegyszert. A DDT feltalálása valóban korszakalkotó volt, forradalmasította a mezőgazdaságot, korunkban azonban már úgyis mondhatnánk, hogy elavult, jobb és veszélytelenebb szerek léptek a helyébe.

A másik nagy vegyületcsoport, amelyet kiterjedten alkalmazunk a mezőgazdaságban, a szerves foszfátszermazékok. Ezek rövid hatásúak, nem halmozódnak fel, gyorsan lebomlanak. Közvetlen mérgező hatásuk viszont sokkal veszélyesebb a gyártókra és az

alkalmazókra. A fogyasztókat — ha megtartják az előírt várakozási időt a termék felhasználására — mérgezési veszély nem fenyegeti.

A jövő nagy ígéretei az úgynevezett karbamát típusú vegyületek. Ezek még kevésbé mérgezőek, még hamarabb elbomlanak.

S hogy mennyire ajánlatos vigyázni a peszticidek alkalmazására, az előírások betartására, az is bizonyítja, hogy hazánkban is szaporodnak az akut peszticidmérgezések; 1958-ban 10 mérgezés fordult elő, 1968-ban pedig már 30. A mérgezéseket mindig a szerves foszfátok okozták, főleg gondatlanság miatt.

Talán még nem tudatosult mindenkiben eléggé, hogy a peszticidekkel kapcsolatban nem kizárólag munkaegészségügyi kérdésekről van szó. Természetesen az is igen fontos, hogy a peszticidekkel dolgozó néhány ezer munkás ne mérgeződjék, ennél sokkal lényegesebb azonban, hogy az egész emberiség, sőt az egész élő és élettelen természet ne szennyeződjön, ne boruljon fel a természet ökológiai egyensúlya.

Értelemetlen lenne, ha az ember csak a saját maga számára állítana fel higiénés szabályokat, és figyelmen kívül hagyná a környezetet, a természet higiénéjét. Biológiai és közegészségügyi szempontból kevés, hogy túrészi határokat állítsunk fel az emberi táplálékban megengedhető szennyezésre, ugyanakkor hagyjuk, hogy peszticidek halmozódjanak fel a talajban, a folyókban, a tengerekben. A rendkívül bonyolult kérdés megoldásához csak a legteljesebb biológiai szemlélettel, az egész élővilág és az élők kölcsönös egymásra hatásának az ismeretében lehet hozzáfogni.

Sok vélemény szerint a peszticidek teljesen ártalmatlanok. Több neves tudós is hangoztatja, hogy a nemzetközi szervek az élelmiszerekben olyan alacsony túrészi szinteket engedélyeznek, amelyek lehetetlenné teszik a peszticidek használatát. A jövőben — mondják — sokkal több embernek lesz táplálékra szüksége, ezért néhány éven belül teljesen irreális válik az a követelmény, hogy csak a nagyon csekély peszticidtartalmú élelmiszert használhatók. Ujra kell értékelni a biztonsági szinteket, hogy több élelem — ha több peszticidtartalommal is — jusson az embereknek, vagy éhínség következik be. Jobb, ha az emberek szervezetében magas peszticidtartalom van, mintha a rossz táplálkozás következtében különböző betegségekben elpusztulnak — állapítják meg.

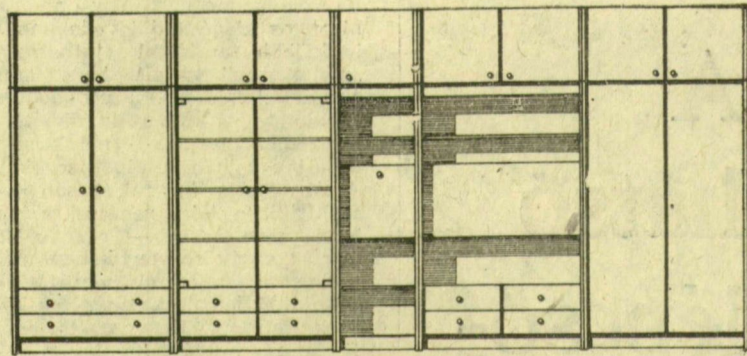
Sok az igazság a tudósok szavaiban, de a helyes út mégsem az, hogy lazábbra engedjük a gyeplőt. Természetesen nem hirdethetjük a peszticidek minden áron való korlátozását: az ugyanolyan lenne, mintha a közlekedési balesetek megelőzésére azt javasolnánk, hogy járjunk ismét lóháton. A pozitív és negatív oldal tárgyilagos mérlegelésével és a maximális védelem biztosításával kell a peszticidek nyújtotta előnyöket a lehető legjobban kihasználni. És ez korunk e konfliktusának az egyetlen helyes megoldása.

K. S.

Milyen lesz otthonunk?

Gondolom, nem sok szegedi látta az Otthon 1974 kiállítást Budapesten, a városligeti egykori vásárvárosban — melynek pavilonjai még régi fényükben pompáznak, mintha nem is lennének halálra ítélve —, de az újságok híradásaiból bárki megállapíthatja, hogy az „a rekonstruált hazai bútorgyártás seregszemléje volt”. S ne is kételkedjék senki, hiszen való igaz, hogy a modern berendezésekkel, modern technológiai eljárásokkal felszerelt régi és új gyárak mutatták most be termékeiket. Szintén másoktól kölcsönzött kifejezéssel élve: „ma már a világpiacra is versenyképes termékeiket”.

A tavalyi Otthon 1973 kiállításán még ilyen kiszólásokat is feljegyeztem: „Nem olyan drága, hogy ha a gyerek felnő, el ne lehessen dobni” (a Tisza Bútorgyártó Vállalat azóta már befült ifjúsági bútorára mondták), „Büntetőintézetek számára terveztek ezeket a székeket” (a bíráló tárgya a Szék- és Kárpitosipari Vállalat néhány ülőkalkulátossága volt). Az idén bármennyire is fülettem, nem halottam egyetlen csúfolódó megjegyzést sem. Nem valószínű, hogy a közönség kritikai érzéke tempult el egyetlen év alatt, sokkal inkább arról van szó, hogy egyszerűen mind inkább megszokja, megkedveli a legújabb diva-

A Szamos szekrény sor egyik variánsa

tos bútorokat, másrészt a gyárak most valóban jobb bútorokkal álltak elő, mint tavaly.

Divat lett például a szekrényfal, szekrény sor. Szinte valamennyi bútorgyár készít már valamilyenfélét. Ha egyszer elkerülnek az üzletekbe is, valóban nagy lesz a választék. Kár, hogy a gyárak és a közönség is félreértés áldozatai. Ezek a szekrény sorok ugyanis jobbra csupán megnagyított, megújított kombinált szekrények — vitrinnel, „bárszekrényvel”, fiókokkal, nagy ajtókkal, kis ajtókkal és kevés polccal. Sok-sok csetresz és kevés könyv fér el rajtuk, s így üresen is vallanak — most még csak tervezőjükről, később pedig majd tulajdonosuk ízléséről, életszemléletéről. De hát régóta igaz a mondás: mutasd meg a lakásod, s megmondom, ki vagy.

A szekrényfal — nevében benne van — egész falat beborító polc- és szekrényrendszer, mely akkor jó, ha úgy variálható, hogy használhatósága mindig alkalmazkodik azoknak az igényeihez, akik birtokolják. Érdekes módon, ennek a követelménynek az egész kiállításon igazán csupán egyetlen bútor tett eleget, a Tomi-Robi elnevezésű gyermekszoba, melyet Bodnár János Munkácsy-díjas tervezett. Építhető polcok, szekrények, asztal, íróasztal, széthyitható emeletes ágy, variálhatóan két vagy három gyerek számára. Fehér és színes műanyagborítású minden felület, vidám, könnyen tisztítható. Irányárként 8500 forintot tettek fel rajta, tehát ha nem is túl olcsó, nem méregdrága.

A tavalyi Otthon kiállításon egyetlen jónak mondható gyermekbútor sem volt, az ideiről még egyet érdemes megjegyezni: a Szamos tanulószobát, melyet szintén Munkácsy-díjas tervezett, Heczendörfer László (úgy látszik, a művészeti díjakat valóban az arra érdemesek kapják). Ennek az irányára is éppen 8500 forint, ám csupán a jövő év végéig kerül az üzletekbe. Félreértés ne essék, a Tomi-Robi sem kapható jelenleg sehol sem.

Öröm, hogy végre megjelentek a hazai kárpított bútorokon is a tartós, színes és jól mintázott bútorozatok, melyek miatt annyi éven át érte jogos bírálat a bútoripart és a textilgyárakat. Ha azután a szép huzat jó formájú fotellel és heverővel találkozik, és ha eltalálják a szekrények színet és formáját is, akkor olyan kitűnő bútorgarnitúra tud kikeredni, mint a Kanizsa bútorgyár Dóra 403 B nevű-jelű bútor, melyet Heidecker György tervezett. (Ára, természetesen irányára, összesen 22 500 forint.)

Csak hogy ez is garnitúra, mint a kiállítás szinte minden bútor. Az egyedi darabok vagy garnitúrává összeállítható egyes bútorok — akárcsak az üzletekből — innen is csaknem teljesen hiányoztak. Már pedig „a világpiacra is versenyképes” magyar bútor a hazai piacon csak akkor lesz valóban versenyképes, ha a gyárak teljesítik a vásárlóknak azt az igényét is, hogy maguk válogathassák össze azokat a bútorokat, melyek között szívesen laknának! Nem szólva arról, hogy a viszonylag drága bútorgarnitúrák egyenként megvásárolva könnyebben hozzáférhetők a kisebb jövedelmű emberek számára is.

A bútorkiállítás értelme és haszna végül is a kereskedelemben, az üzletekben mutatkozik meg. A fejlődés kétségtelen: most először képes a magyar bútorgyártás sok és jó bútor gyártani. A következő lépés, hogy gyártsa is ezeket. Talán az Otthon 1975 kiállítás, jövőre, már erről is számot ad.

FEHÉR KÁLMÁN

Széky

Dezső

Civakodók

Májusi dőr az ablakon: elfehéredsz, szép tavaszom, a csontom belekékül.

Keserűség az ajkadon: örül a csönd, mint a malom, az öleléseid nélkül.

Embertelen, páros magány haraggal, egymás oldalán menni előre — sehova;

rúgni a port, falevelet, nem nélkülöd, s nem is veled — ez a szerelem alkonya?

Most jó lenne egy semmiségen hangosan civódni — a mérgelem enyhülne, csak szólna szavad...

Hamvázon száll az éji kód s éles a szél, mint könyököd a takaró alatt.

